

SVENSK EXEGETISK ÅRSBOK
82

På uppdrag av Svenska Exegetiska Sällskapet
utgiven av Göran Eidevall

Uppsala 2017

Utgivare och redaktör: Göran Eidevall (goran.eidevall@teol.uu.se)
Redaktionssekreterare: David Willgren (david.willgren@altutbildning.se)
Recensionsansvarig: Rosmari Lillas-Schuil (rosmari.lillas@gu.se)

Redaktionskommitté:

Göran Eidevall (goran.eidevall@teol.uu.se)
Rikard Roitto (rikard.roitto@ths.se)
Blaženka Scheuer (blazenka.scheuer@ctr.lu.se)
Cecilia Wassén (cecilia.wassen@teol.uu.se)

Prenumerationspriser:

Sverige: SEK 200 (studenter SEK 100)

Övriga världen: SEK 300

Frakt tillkommer med SEK 50. För medlemmar i SES är frakten kostnadsfri.

SEÅ beställs hos Svenska Exegetiska Sällskapet via hemsidan eller postadress ovan, eller hos Bokrondellen (www.bokrondellen.se). Anvisningar för medverkande återfinns på hemsidan eller erhålls från redaktionssekreteraren (david.willgren@altutbildning.se). Manusstopp är 1 mars.

Tidskriften är indexerad i Libris databas (www.kb.se/libris/), samt ATLA Religion Database®, publicerad av the American Theological Library Association, 300 S. Wacker Dr., Suite 2100, Chicago, IL 60606; e-mail: atla@atla.com; webb: www.atla.com.

Omslagsbild: Del av 11Q19, ”Tempelrullen”, daterad till mellan första århundradet f.v.t och första århundradet v.t.

Svenska Exegetiska Sällskapet
c/o Teologiska institutionen
Box 511, S-751 20 UPPSALA, Sverige
www.exegetiskasallskapet.se

ISSN 1100-2298

Uppsala 2016

Tryck: Bulls Graphics, Halmstad

Innehåll

EXEGETISKA DAGEN 2016

<i>Eidevall, Göran</i> , 80 år senare: Exegetiska sällskapet, <i>SEÅ</i> och de exegetiska dagarna – tal vid exegetiska sällskapets 80-årsjubileum	1
<i>Crawford, Sidnie White</i> , Textual Growth and the Activity of Scribes.....	6
<i>Laato, Antti</i> , Rewriting Israel's History in the Apocalyptic Context: Animal Apocalypse in First Enoch	28
<i>Docherty, Susan</i> , Why So Much Talk? Direct Speech as a Literary and Exegetical Device in Rewritten Bible with Special Reference to Pseudo-Philo's <i>Biblical Antiquities</i>	52

ARTIKLAR

<i>Spjut, Petter</i> , Polemisk etikett eller saklig beteckning? En studie av svenskspråkiga opinionsbildares användning av termen "gnosticism" och dess implikationer för bibelvetenskaplig och kyrkohistorisk forskning	76
<i>Hedlund, Simon</i> , Who Are the ἀρσενοκόϊται, and Why Does Paul Condemn Them (1 Cor 6:9)?	116
<i>Kelhoffer, James A.</i> , Simplistic Presentations of Biblical Authority and Christian Origins in the Service of Anti-Catholic Dogma: A Response to Anders Gerdmar	154

REPLIKER

<i>Gerdmar, Anders</i> , The End of Innocence: On Religious and Academic Freedom and Intersubjectivity in the Exegetical Craft – A Response to James Kelhoffer	179
<i>Kelhoffer, James A.</i> , A Diverse Academy Recognizes No Boundaries for Critical Inquiry and Debate: A Rejoinder to Anders Gerdmar	210

RECENSIONER

Aichele, George, <i>Simulating Jesus: Reality Effects in the Gospels</i> (Joel Kuhlin)	223
Amos, Roger, <i>Hypocrites or Heroes? The Paradoxical Portrayal of the Pharisees in the New Testament</i> (Tobias Ålöw)	226
Collins, John J., <i>Encounters with Biblical Theology</i> (Stig Norin)	230
Dochhorn Jan, Susanne Rudnig-Zelt, and Benjamin Wold (eds.), <i>Das Böse, der Teufel und Dämonen – Evil, the Devil, and Demons</i> (Torsten Löfstedt)	235
Ehrman, Bart D., <i>Jesus Before the Gospels: How the Earliest Christians Remembered, Changed, and Invented Their Stories of the Savior</i> (Joel Kuhlin)	239
England Emma och William John Lyons (red.), <i>Reception History and Biblical Studies: Theory and Practice</i> (Mikael Larsson)	243
Fewell, Danna Nolan (ed.), <i>The Oxford Handbook of Biblical Narrative</i> (Josef Forsling)	245
Gordon, Robert P. and Hans M. Barstad (eds.), <i>“Thus speaks Ishtar of Arbela”: Prophecy in Israel, Assyria and Egypt in the Neo-Assyrian Period</i> (Magnus Halle)	249
Giuntoli Federico and Konrad Schmid (eds.), <i>The Post-Priestly Pentateuch: New Perspectives on Its Redactional Development and Theological Profiles</i> (Jan Retsö)	256
Hayes, Elizabeth R. och Lena-Sofia Tiemeyer (red.), <i>“I Lifted My Eyes and Saw”: Reading Dream and Vision Reports in the Hebrew Bible</i> (Stefan Green)	261
Heilig, Christoph, <i>Hidden Criticism? The Methodology and Plausibility of the Search for a Counter-Imperial Subtext in Paul</i> (Joel Kuhlin)	264
Kim, Yeong Seon, <i>The Temple Administration and the Levites in Chronicles</i> (Jan Retsö)	268
Klein, Anja, <i>Geschichte und Gebet: Die Rezeption der biblischen Geschichte in den Psalmen des Alten Testaments</i> (Lars Olov Eriksson)	272
Klink III, Edward W., och Darian R. Lockett. <i>Understanding Biblical Theology: A Comparison of Theory and Practice</i> (Bo Krister Ljungberg)	274
Knoppers, Gary N., <i>Jews and Samaritans: The Origins and History of Their Early Relations</i> (Cecilia Wassén)	278

Markschies, Christoph, <i>Christian Theology and Its Institutions in the Early Roman Empire: Prolegomena to a History of Early Christian Theology</i> (Carl Johan Berglund)	282
Mettinger, Tryggve N. D., <i>Reports from a Scholar's Life: Select Papers on the Hebrew Bible</i> (Cian Power)	285
Neusner, Jacob och Alan J. Avery Peck (red.); William Scott Green och Günter Stemberger (rådgivande red.), <i>Encyclopedia of Midrash. Biblical Interpretation in Formative Judaism. Volume I-II</i> (Tobias Ålöw)	289
Porter, Stanley E. och David I. Yoon (red.), <i>Paul and Gnosis</i> (Paul Linjamaa)	291
Smith, Geoffrey S., <i>Guilt By Association: Heresy Catalogues in Early Christianity</i> (Martin Wessbrandt)	295
Strauss, Mark L. och Paul E. Engle (red.), <i>Remarriage After Divorce in Today's Church</i> (Bo Krister Ljungberg)	299
Willgren, David, <i>The Formation of the 'Book' of Psalms: Reconsidering the Transmission and Canonization of Psalmody in Light of Material Culture and the Poetics of Anthologies</i> (Anja Klein)	302
Wright, Tom, <i>The Day the Revolution Began: Rethinking the Meaning of Jesus' Crucifixion</i> (Mikael Tellbe)	306

Recensioner

GEORGE AICHELE

Simulating Jesus: Reality Effects in the Gospels

New York: Routledge, 2014, Inbunden, 258 s., £72, ISBN: 978-1-84553-680-0

Poststrukturalistisk teori sammankopplas sällan på ett konstruktivt sätt med en historiekritisk läsning av NT. Allt för ofta rör sig till exempel derridianska eller intertextuella läsningar på ett abstrakt plan och åsyftar främst att ifrågasätta hur en närmar sig läsa-akten som sådan eller textbegreppet. Vilken skillnad poststrukturalistiska läsningarna skulle kunna få för *historiske Jesus forskning* eller *redaktionskritik*, förblir därmed oklart. Det kan därmed för en NT-exeget framstå som att poststrukturalismen är ett mer eller mindre destruktivt projekt gentemot mer modernt inriktade perspektiv. Denna arketyp förstärks tyvärr i och med *Simulating Jesus (SJ)*, av George Aichele. Men så hade inte behövt vara fallet. Alla pusselbitar för ett möjligt konstruktivt möte mellan teori och praktik finns på plats i boken. Saknas gör dock ett intresse att använda teoretiska kunskaper på diverse konkreta diskussioner som sker inom evangelieforskning. Med detta sagt gör *SJ* intressanta anspråk. Särskilt för den som är beredd att omförhandla textbegreppet, eller har ett övergripande intresse för teoretiska diskussioner, är boken relevant.

SJ består av tre delar: kap 1–2 ("Virtual Bible," "Virtual Gospel") rör övergripande frågor om kanon, evangelier och relationen mellan olika Jesusbilder på ett teoretiskt plan; kap 3–6 fokuserar fyra "Jesusarna" ("Four Jesuses") som simuleras i de kanoniska evangelierna och rör sig alltså på ett narrativt plan; och slutligen kap 7–10 ("Canonical Reality Effects") som behandlar hur de evangelierna som kanoniska skrifter interagerar och på olika sätt skapar en enhetlig virtuell Jesusbild. Om del I kan förstås som teori är del II metodisk analys som bygger på apparaturen i föregående del. Del III förklarar hur kanon producerar en koherent Jesusbild samt en avslutande plädering för varför exegeter bör ta till sig insikterna från del I och II.

Aichele arbetar huvudsakligen med begreppen virtualitet, simulation samt *simulacrum*. Begreppen åstadkommer, enligt Aichele, ett sätt att återvända till evangeliernas textualitet och ger dem en chans att låta de tala på ett nytt, främmande vis. Begreppen kan illustreras med hjälp av bokens struktur. Kap 1–2 kan ses som en förklaring av begreppet ”virtualitet”, och betecknar en ideal bakomliggande struktur som styr hur en text blir läst. Den kristna bibliska kanon är en sådan virtualitet. Del I består såtillvida av en dekonstruktion av kanon som begreppslogisk förståelse av evangeliernas Jesus. Aichele visar hur evangeliernas olika ”Jesusar” tolkas i relation till den kristna kanon som virtuella helhet. I linje med poststrukturalisterna Jaques Derrida, Gilles Deleuze och kanske främst Roland Barthes, utgår författaren från en alternativ struktur som teoretiskt privilegierar en primär skillnad eller pluralism. Därför talas om *Jesusar* istället för en singular Jesusbild. Kanon skapar en sammanhängande Jesusbild som inte bara styrde den historiska kanoniseringprocessen under 300-talet v.t. utan även påverkar exegetikens förhållande till olika Jesusbilders inbördes förhållande. Resultatet av del I är att evangeliernas Jesusar inte går eller bör förenas. Evangelierna bör avkanoniseras (”be de-canonized”) av forskare, så att olika Jesusbilderna, eller ”Jesusar”, tillåts framträda och upphör stå i relation till en styrande kanonisk och grundläggande singular Jesusbild.

Kap 3–6 kan läsas som en metodisk användning av begreppet ”simulacrum”. Termen betyder ”en kopia av en kopia” (i kontrast till ”en kopia av ett original”). Med en Jesus-simulacrum (tänkt Jesuskopia) avser Aichele redogöra för hur de olika kanoniska evangelierna producerar egna versioner av Jesus utan att styras av en primär, singular Jesusbild. Kort sagt, evangeliernas ”Jesusar” står inte i relation till ett original som de efterliknar, utan är ”fria” kopior. De fyra kapitlen aktualiserar den teoretiska agendan från del I och frigör de kanoniska evangeliernas Jesusbilder från sitt virtuella fängelse, genom intertextuell och icke-kanonisk analys.

I kap 3 analyseras Matteusevangeliet med hjälp av Pasolinis film *The Gospel According to Saint Matthew* (1964), och visar hur en textnära filmatisering reproducerar strukturer och rörelser från evangeliet som så-

dant. I kap 4 sker en, något så när, mer traditionell form av exeges av Markusevangeliet, och särskilt tematiken om barn och barnslighet. Den intertextuella läsningen består dock genom att författaren rör sig fritt mellan Barthes insikter och de kanoniska evangelierna utan att strikt avgöra eller förhålla sig till deras inbördes relation. Aichele menar till slut att "to become a child requires something that the adult reader is not: something alien, posthuman, even monstrous" (90) och bygger denna slutsats på en säregen tolkning av Mark 3:28, där att bli som barn i Markus betyder att bli monströs.

I kap 5 jämförs Miévilles roman *King Rat* (1998) med Lukasevangeliet, för att blottlägga hur Gud våldför sig på jungfru Maria. Den narrativa handlingen från *King Rat* fungerar som en alternativ ingång till Lukas. I linje med övriga kapitel i del II, är poängen att alienera läsaren från en "typiskt" kristen ideologisk förståelse av händelseförloppet i evangeliet, så att en med nya ågon kan återvända till texterna.

Kap 6 och behandlingen av Johannesevangeliet är inget undantag från denna alienation, men är, likt analysen av Markus, inte kopplad till något utom-kanoniskt verk. Istället fungerar Derrida som referenspunkt till hur Joh 7:53–8:11 skildrar tematiken kring skrift/skrivande i evangeliet. Aichele argumenterar för hur den förlorade skriften i sanden kan ses som en hermeneutisk nyckel, som öppnar författarfrågan för hela evangeliet ånyo. Alla jämförelser söker avförtrolla förförståelsen av de kanoniska evangelierna och erbjuder nya, inte helt okontroversiella, läsningar av välkända texter.

Kap 7–10 kan läsas som en förklaring av begreppet "simulation". Med denna term försöker Aichele beskriva hur det går till när Jesuskopior skapas från en specifik virtuell för-förståelse (dvs. kanon). I den avslutande delen av *SJ* visar Aichele hur det går till när evangelierna i sin kanoniska kontext simulerar realistiska illustrationer (s.k. *reality effects*) av en Jesus. Den avslutande delen gör motsatsen av del I och II, och visar hur en kristen ideologisk läsning av Jesus fungerar. Kap 7 undersöker hur Markus går att förstå som undanträngd eller mindre intressant i relation till de övriga synoptikerna. Jesuskopian i Markus förbättras av både Matteus och Lukas, vilket i förlängningen leder till en förminskad

roll för Markus. I kap 8 fortsätter liknande tankegångar genom att Aichele lyssnar på argument från Mark Goodacre och underminerar Q som källa. Q kan inte sägas simulera en egen Jesuskopia, enligt Aichele. Kap 9 visar hur Lukas och Johannes har liknande simuleringsprocesser och därmed överlappande Jesuskopior, som vidare kommer dominera en kanonisk Jesusbild. Kap 10 består av en summerande reflektion över skillnaden mellan del II och del III av boken.

I slutändan är *SJ* ett intressant, men teoretiskt försök att blottlägga vissa teologiska för-förståelser som påverkar exegetik. Bokens agenda är främst ett negativt projekt då fokus inte är hur det konkreta exegetiska arbetet kan ske annorlunda. Ett problem med boken är till exempel att för många teoretiska begrepp presenteras. Förutom virtualitet, simulation och simulacrum som jag kort redogjort för ovan, introducerar Aichele även *phantastic*, *semiosis*, *oneiric phantasm*, *writerly text*, *texts of pleasure*, och inte minst *reality effects*. Symptomatiskt för *SJ* är en tendens att över-teoretisera och fjärma sig från konkreta exegetiska diskussioner.

Boken hade mått bra av en tydligare tes eller frågeställning i relation till det explicita teoribygget. Vidare har jag velat se en större vilja att föra samman de faktiska exegetiska diskussionerna, som redan förs, med några utvalda koncept, istället för att överväldiga läsaren med nya begrepp. Som jag påpekade tidigare, postmoderna perspektiv har allt för ofta en tendens att de-konstruera snarare än re-konstruera. Så är tyvärr även fallet i *SJ*.

Joel Kublin, Lunds Universitet

ROGER AMOS

*Hypocrites or Heroes? The Paradoxical Portrayal
of the Pharisees in the New Testament*

Eugene: Wipf & Stock, 2015, Paperback, xi + 242 s., \$29, ISBN: 978-1-49822-027-9

Föreliggande monografi är den doktorsavhandling som den numer pensionerade baptistpastorn Roger Amos skulle ha skrivit om han hade fullföljt sina akademiska studier på forskarnivå – vilket han enligt egen utsaga inte har gjort (x). Syftet med undersökningen är tvåfaldigt: å ena